

WOJCIECH KOLASA

WPŁYW DOKTRYNY KEYNESIZMU I REAGANOMIKI NA GOSPODARKĘ STANÓW ZJEDNOCZONYCH

Streszczenie: W niniejszym artykule przedstawiono wpływ doktryny keynesizmu i reaganomiki na politykę gospodarczą USA oraz jakie korzyści i skutki uboczne pojawiają się po ich zastosowaniu. Skupiono się w pierwszej kolejności na przedstawieniu od strony teoretycznej dwóch wybranych szkół ekonomicznych: keynesizmu i monetaryzmu, który był istotnym elementem reaganomiki. Następnie pokazano, jakie decyzje ekonomiczne były podejmowane przez rządzących i przy pomocy jakich narzędzi wcielali oni w życie omawiane teorie ekonomiczne. Przedstawiono, jak te decyzje przekładały się na stan gospodarki i społeczeństwa. Pokazano, jak dzięki polityce interwencjonizmu udało się zwalczyć bezrobocie i podnieść poziom stopy życiowej obywateli, czego jednocześnie skutkiem ubocznym był wzrost zadłużenia państwa. Zaprezentowano również skutki stosowanej polityki reaganomiki, tj. obniżenie inflacji i zwiększenie nierówności społecznych.

Słowa kluczowe: myśl ekonomiczna, polityka gospodarcza, keynesizm, reaganomika, wzrost gospodarczy, liberalizm, interwencjonizm.

1. WSTĘP

We współczesnym świecie coraz częściej pojawiają się pytania dotyczące sposobu funkcjonowania gospodarki danego kraju. Czy gospodarka powinna być regulowana przez władzę, czy może lepiej pozostawić ją samoregulującym się procesom ekonomicznym i siłom rynkowym? Jeśli natomiast regulować i wpływać na jej procesy, to w jakim stopniu i przy pomocy jakich narzędzi? Jaką politykę gospodarczą powinny stosować władze centralne tak, aby wyniki były jak najlepsze, a skutków ubocznych było jak najmniej? Co powinno być priorytetem i głównym celem polityki gospodarczej? Czy przede wszystkim nieustanna i coraz bardziej ekspansywna przedsiębiorczość cechująca się mocnym liberalizmem, czy może większy nacisk powinno się kłaść na interwencjonizm państwowy, który będzie kontrolował i znacząco oddziaływał na gospodarkę, nie tylko w chwili jej

zachwiania się, ale w sposób ciągły? Od wielu dziesięcioleci w różnych krajach na całym świecie stosowane są odmienne modele gospodarki, a rządy kierują się niejednakowymi szkołami ekonomicznymi i ich zaleceniami. Każdy z nich zastanawia się, jaką formę gospodarki najlepiej jest realizować, tak aby obywatele mogli żyć w dostatku, a wszystkie organy państwowe funkcjonowały prawidłowo. Kwestia niezmiernie istotna, bo przecież państwo, które niewłaściwie funkcjonuje bądź państwo, w którym mieszkańcy czują się albo uciemiężeni nadmiarem ograniczeń i nakładanych na nich obciążeń, albo są pozostawieni sami sobie, nie może przetrwać w dłuższej perspektywie czasu. Tak więc polityka gospodarcza, która jest rozumiana jako świadome oddziaływanie władz państwowych na gospodarkę narodową, na jej dynamikę, strukturę i funkcjonowanie, na stosunki ekonomiczne w państwie oraz na jego relacje gospodarcze z zagranicą, jest niezwykle istotnym elementem polityki prowadzonej przez władze danego kraju¹.

2. CEL, FAKTOGRAFIA I METODYKA BADAŃ

Celem artykułu było zaprezentowanie rodzaju prowadzonej polityki gospodarczej w Stanach Zjednoczonych w latach 1930–2014, ze szczególnym uwzględnieniem lat 1933–1945, kiedy to stosowana była polityka keynesizmu za rządów Franklina Dealano Roosevelta, i lat 1981–1989, kiedy prym wiodła polityka ekonomii podażowej w okresie prezydentury Ronalda Reagana. Kolejnym celem artykułu było również ukazanie skutków podejmowanych decyzji, które przełożyły się na wyniki gospodarcze i sytuację społeczeństwa. Pozyskanie informacji, które dały możliwość skrupulatnego i właściwego przedstawienia analizowanego tematu, było możliwe dzięki badaniu i rozważaniu literatury przedmiotu, nie tylko krajowej, ale i zagranicznej. W części empirycznej przedstawione zostały także wyniki analizy przeprowadzonej na podstawie danych statystycznych prezentowanych przez:

- United States Census Bureau (<http://www.census.gov>),
- Bureau of Economic Analysis (<http://www.bea.gov/>),
- Bureau of Labor Statistics (<http://www.bls.gov>),
- White House Office of Management and Budget (<http://www.whitehouse.gov>).

Dane prezentowane przez powyższe organizacje zbierane są między innymi poprzez powszechne spisy ludności czy rządowe instytucje. Następnie poddawane są obróbce statystycznej, a gotowe dane, podzielone tematycznie, publikowane są w rocznikach statystycznych i innych zestawieniach. Dane zbierane w trakcie spisu powszechnego charakteryzują się bardzo dokładnym odzwierciedleniem badanego zjawiska dzięki zbadaniu całej zbiorowości. Dzięki temu, zjawiska masowe z obszaru ekonomii i gospodarki są rzetelne.

¹ B. Winiarski, *Polityka gospodarcza*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 17.

3. ZARYS KEYNESIZMU I REAGANOMIKI W USA

Konkretne fundamenty pod budowę makroekonomii postawił dopiero w latach trzydziestych XX wieku angielski ekonomista John Maynard Keynes (1883–1946)². W swoim dziele „Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza” opisał między innymi teorię konsumpcji, inwestycji, pieniądza czy zatrudnienia³.

Rozważając konsumpcję, zauważył on, że z całego dochodu część pieniędzy przeznaczana jest zawsze na konsumpcję i utrzymanie, a część środków jest odkładana w ramach oszczędności. Poziom oszczędności zależy głównie od wysokości dochodu, ale równie istotnymi czynnikami są np.: skłonność do konsumpcji, przeczność czy przedsiębiorczość. W teorii inwestycji, procentu i pieniądza zauważył, że podmiot może swój dochód przeznaczyć na konsumpcję i na oszczędności. Stosunek, w jakim dokona on tego podziału, wiąże się z kilkoma determinantami. Można tutaj wskazać na zdolności przewidywania tego, jak może potoczyć się dana inwestycja i jakie ewentualnie korzyści będą z niej płynąć. Również poziom niepewności czy swego rodzaju fale optymizmu i pesymizmu mogą zachęcać bądź zniechęcać do inwestowania. W przypadku inwestowania, równie istotne jest to, gdzie lokowane są oszczędności, czy mają to być lokaty pieniężne, czy może przedmioty, jak np. dzieła sztuki. Według niego zależy to od stopnia płynności formy inwestowania i od innych motywów, jakimi kierują się osoby z oszczędnościami. Co do kwestii stopy procentowej, to uważał on, iż występuje ona wszędzie tam, gdzie ma miejsce wymiana dóbr trwałych i gdzie obywatele wartościują dobra teraźniejsze i przyszłe na różnym poziomie, czyli każde dobro rzeczowe ma swoją własną „stopę procentową”. W teorii pieniądza, Keynes badał wpływ ilościowych zmian pieniądza na ceny i zatrudnienie. W „Ogólnej teorii..” pisał tak: „Dopóki istnieje bezrobocie, zatrudnienie zmienia się w tej samej proporcji co ilość pieniądza, skoro zaś nastanie pełne zatrudnienie, ceny zmieniają się w tej samej proporcji co ilość pieniądza”⁴. Ponadto wnioski, jakie płyną z analizy modelowej w normalnych warunkach, są następujące: każdy wzrost ilości pieniądza, który z kolei doprowadza do wzrostu efektywnego popytu, spowoduje częściowe zwiększenie kosztu jednostki i podwyżki cen, a częściowo zwiększenie zatrudnienia i produkcji⁵.

Jednym z problemów, który w odczuciu Keynasa był istotny, to krańcowa skłonność do konsumpcji, czyli sytuacja, w której nie całość dochodu jest przeznaczana na konsumpcję, a jej część. Uważał, że źle dla gospodarki jest, kiedy oszczędności „nie pracują”, dlatego jeśli nie na konsumpcję, to na inwestycje powinny być one przeznaczane, a władza powinna tworzyć zachęty ku temu. Państwo powinno oddziaływać na popyt w szerokim tego słowa znaczeniu. Według niego dobrym rozwiązaniem są takie inwestycje realizowane przez państwo, które cechują się

² W. Stankiewicz, *Historia myśli ekonomicznej*, PWE, Warszawa 2000, s. 361–362.

³ H. Landreth, *Historia myśli ekonomicznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 488–503.

⁴ J. M. Keynes, *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*, Warszawa 1985, s. 324.

⁵ W. Stankiewicz, *Historia myśli ekonomicznej*, PWE, Warszawa 2000, s. 366–378.

charakterem społecznie użytecznym i jednocześnie powodują zwiększenie popytu efektywnego. Przykładem takich działań, według Keynesa, miały być roboty publiczne, które z jednej strony dawały zatrudnienie, a z drugiej powodowały rozbudowę np. infrastruktury czy innych obiektów użyteczności publicznej. Działania państwa również powinny być ukierunkowane na tworzenie przychylnych i przejrzystych warunków dla funkcjonowania przedsiębiorczości i inwestycji, jednocześnie swoją pomocą i wsparciem winny otaczać najsłabsze jednostki (np. ulgi podatkowe)⁶.

Bez wątpienia najwybitniejszym przedstawicielem monetaryzmu był Milton Friedman (1912–2006), amerykański ekonomista, laureat Nagrody Nobla z 1976 roku, doradca ekonomiczny prezydenta Nixona i Reagana. Jego podejście do ekonomii podaowej zostało wykorzystane w polityce ekonomicznej Ronalda Reagana – reaganomice. Co do kwestii udziału państwa w „kształtowaniu” systemu gospodarczego, postulował za tym, aby rządzący ograniczali się do minimum. W jego opinii władza powinna skupić się na zapewnianiu porządku, bezpieczeństwa i doskonaleniu prawa własności. Powinna zająć się również zwalczaniem monopolu i utrzymywaniem odpowiedniego poziomu pieniądza w gospodarce czy kontrolą polityki finansowej. Jeśli chodzi o wydatki budżetowe, to według Friedmana powinny być one przeznaczane na obronność, natomiast wydatki na inne cele, np. zwalczanie ubóstwa, poprawę koniunktury czy edukację, uważał za niewłaściwe. Badał on również zależność inflacji i bezrobocia oraz występującej wbrew krzywej Phillipsa stagflacji. W ten sposób opracował koncepcję naturalnej stopy bezrobocia, czyli minimalny poziom bezrobocia, przy którym można zapobiec wywołaniu generalnej inflacji. Pozwoliło mu to na zmodyfikowanie wykresu Phillipsa i zaprezentowanie równowagi długookresowej. W tej koncepcji, zmiana polityki rządu wpływa na zmianę zasobu pieniądza, a ta w konsekwencji powoduje zmianę cen i płac. Jednak zmienianie podaży pieniądza nie powoduje natychmiastowych zmian w gospodarce, lecz efekty takiej zmiany są widoczne dopiero po 12–18 miesiącach. Nadmierne angażowanie się państwa w sprawy gospodarcze i przeznaczanie środków budżetowych na inwestycje prowadzone właśnie przez państwo powoduje powstawanie efektu wypychania, czyli sytuacji, w której inwestycje prywatne są „wypychane” z gospodarki i na ich miejscu pojawiają się inwestycje państwowe.

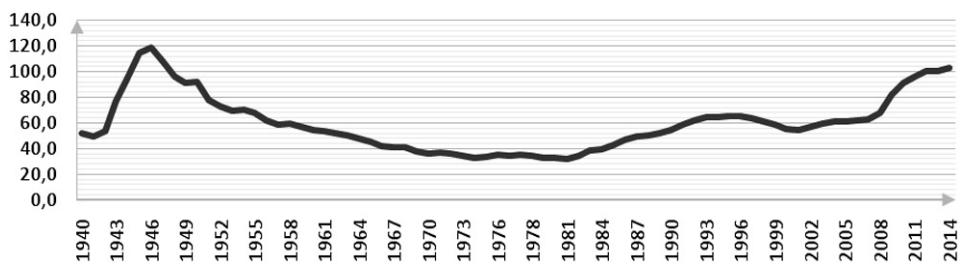
4. ZALETY I WADY STOSOWANEJ EKONOMII POPYTOWEJ FRANKLINA D. ROOSEVELTA I PODAOWEJ RONALDA REAGANA – WYNIKI BADAŃ EMPIRYCZNYCH

Początkowe lata prezydentury Franklina Delano Roosevelta (1933–1945) przypadają na okres wielkiego kryzysu, natomiast końcowe to zakończenie II wojny światowej. Roosevelt, jako receptę na zwalczanie skutków kryzysu gospodarczego,

⁶ Tamże, s. 387–389.

postanowił zastosować głoszony przez Keynesa interwencjonizm państwowy. Za jego prezydentury Biały Dom stał się centrum gospodarczego dowodzenia, planowania oraz źródłem nowych idei, a plan jaki realizował nazywał „New Deal” (Nowy Porządek)⁷. Niestety większe zaangażowanie się państwa w gospodarkę wiązało się z powiększeniem grona urzędników. W roku 1933 rząd federalny zatrudniał około 600 tys. osób, a pod koniec jego rządów blisko trzy razy więcej. W początkach swojego urzędowania pochylił się nad reformą systemu bankowego oraz nad stworzeniem prawnych reguł funkcjonowania polityki inflacyjnej, tak aby dostarczać odpowiednią ilość pieniądza do gospodarki i zwalczać deflację. Jego drugim celem było obniżenie bardzo wysokiego bezrobocia, które w krytycznych momentach wynosiło 25%. Dla tych, którzy nie znajdowali zatrudnienia w kapitalistycznej części gospodarki, rząd kreował miejsca pracy, a ich owocami były obiekty infrastrukturalne służące całemu społeczeństwu. Utworzona w tym celu Administracja Robót Publicznych dysponowała budżetem rządu 3,3 mld dolarów. Szacuje się, że z robót publicznych skorzystało około 28 mln obywateli i w ich trakcie zbudowano 122 tys. budynków dla celów publicznych, 77 tys. mostów, 285 lotnisk i ponad milion kilometrów dróg⁸. W celu uzdrowienia rolnictwa, rząd opracował specjalną ustawę (AAA – Agricultural Adjustment Act), która wprowadzała zasadę subsydiowania rolników z zamian za to, że ograniczą oni produkcję. Działanie to miało na celu zmniejszyć podaż płodów rolnych i doprowadzić do wzrostu cen artykułów spożywczych. Zainicjował on również program ubezpieczeń społecznych. Ustawa z 1935 o ubezpieczeniach społecznych była dla polityki społecznej USA istotnym wydarzeniem, gdyż stworzyła system pomocy finansowej, który miał zapewnić osobom powyżej 65 roku życia renty. Program swoim zasięgiem obejmował także osoby znajdujące się w złej sytuacji finansowej czy niepełnosprawnych⁹. Jednak wzmoczone inwestycje i wydatki rządowe doprowadziły do pierwszego tak dużego długu publicznego w historii, co obrazuje rozmach, z jakim rząd podjął walkę z załamaniem w gospodarce (rysunek nr 1).

Rysunek 1. Poziom dług publiczny jako procent PKB w latach 1940–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.census.gov/>

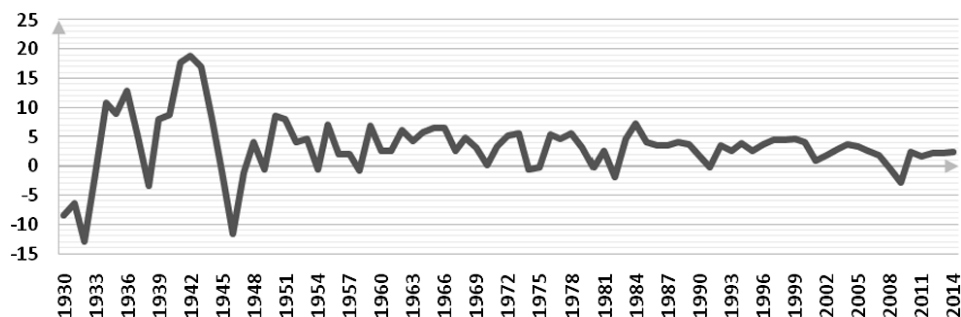
⁷ J. Heideking, *Prezydenci Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej*, Wydawnictwo Astrum, Wrocław 1996, s. 368–373.

⁸ Tamże, s. 378.

⁹ A. Bartnicki, *Historia Stanów Zjednoczonych Ameryki*, Tom 4, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995, s. 130–138.

Wraz z wypowiedzeniem wojny Państwu Osi, zwiększyła się produkcja sprzętu wojskowego i wyposażenia potrzebnego armii w trakcie działań wojennych, co doskonale wpłynęło na gospodarkę USA (rysunek nr 2).

Rysunek 2. Poziom wzrostu PKB w USA w latach 1930–2014 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.census.gov/>

Polityka urzędującego prezydenta Roosevelta przyniosła powszechny dobrobyt, gwałtowny wzrost stopy życiowej i pełne zatrudnienie. Wzrosły zarobki robotników, o około 70%, jak i produkt narodowy. W roku 1939 wynosił on około 90 mld \$, a w roku 1944 już prawie 200 mld \$. Gwałtowny rozrost administracji federalnej podczas wojny spowodował, że tak samo gwałtownie wzrosły wydatki z 9 mld do 98 mld dolarów. Wydatki na wojnę w latach 1941–1945 wyniosły 321 mld \$, czyli 10 razy więcej niż na I wojnę światową. Źródłem finansowania tego typu działań były między innymi sprawniej pobierane podatki dochodowe oraz podwyżka podatków dla korporacji¹⁰.

Po śmierci Roosevelta 12 kwietnia 1945, urząd prezydenta objął Harry S. Truman (1945–1953), który dotychczas pełnił funkcję wiceprezydenta. Początek jego prezydentury przypadł na ostatnie miesiące II wojny światowej oraz pogorszone stosunki ze Związkiem Sowieckim. Truman, jako przedstawiciel demokratów i zwolennik programu Nowy Ład, kontynuował politykę swojego poprzednika. Powojenna sytuacja gospodarcza USA cechowała się wzmożonym popytem konsumpcyjnym na różnego rodzaju produkty, wynikało to z poczynionych podczas wojny oszczędności i odłożonej w tym czasie konsumpcji. W sytuacji nastania pokoju ludzie zaczęli realizować swoje potrzeby konsumpcyjne.

W 1980 roku do Białego Domu wprowadził się Ronald Wilson Reagan (1981–1989), republikanin. Był pierwszym po Franklinie D. Rooseveltcie prezydentem, który przeprowadził wiele istotnych zmian w amerykańskiej polityce i gospodarce. Reagan był zwolennikiem ograniczenia funkcji państwa i jego wpływu na życie obywateli, co realizował w ramach prowadzonej przez siebie polityki Nowego Federalizmu. Był on natomiast antagonistą liberalizmu politycznego i propagatorem konserwatyizmu. W tej sytuacji warto przypomnieć, że w społeczeństwie amerykańskim określenia

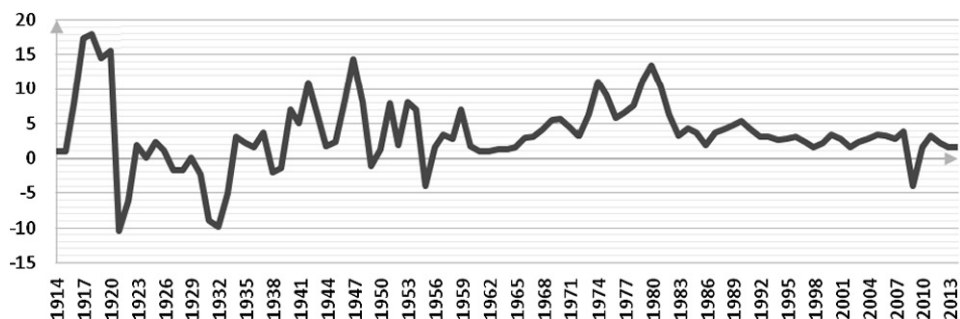
¹⁰ Tamże, s. 295–309.

konserwatyzm i liberalizm znaczą całkowicie co innego niż w Europie. Amerykański konserwatyzm nawiązuje do niezależności poszczególnych stanów względem rządu centralnego, do powrotu do „dawnej, dobrej moralności”. Pod tym pojęciem kryje się między innymi wspólne odmawianie modlitwy porannej w szkołach, przeciwdziałanie aborcji czy brak akceptacji dla związków homoseksualnych. Natomiast w obszarze ekonomicznym konserwatyzm to mniejsze wydatki rządowe, niższe podatki, wolna gra sił rynkowych, zrównoważony budżet i wolny handel. Liberalizm amerykański to istotna ingerencja władz federalnych w gospodarkę i rozbudowany system socjalny¹¹.

Ronald Reagan propagował politykę podażową, która nazwana została Reaganomiką. Celem prezydenta było ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz zwiększenie inwestycji gospodarczych, które miały pobudzić gospodarkę ciągle jeszcze znajdującą się w nie najlepszej sytuacji. Dodatkowo jego rząd obniżył podatki o około 2%. Jako przeciwnik liberalizmu ograniczył program socjalny. Niestety najwięcej „odebrano” najbiedniejszym warstwom społeczeństwa (w latach 1982–1985 ograniczenie to wynosiło 175 mld \$), wskutek czego doszło do jeszcze większej polaryzacji obywateli, na biednych i bogatych. Reagan cięcia budżetowe ucieleśniał w mniejszych wydatkach na edukację, dożywianie dzieci czy profilaktykę zdrowotną. Chcąc pomóc przedsiębiorstwom, ograniczył przepisy dotyczące ochrony środowiska i ochrony miejsca pracy, co nie podobało się związkowcom¹². Ponadto polityka gabinetu Reagana charakteryzowała się stanowczością i małą uległością wobec związków zawodowych.

Wzrost wydatków rządowych w jego polityce ekonomicznej był przewidziany tylko w kwestiach związanych z obronnością i umacnianiem armii. Dzięki temu zamówienia na sprzęt wojskowy były w latach osiemdziesiątych jednym z największych motorów napędzających amerykańską gospodarkę. Jednym z największych sukcesów administracji Reagana było złagodzenie poziomu inflacji, z 12,5 w 1980 do 4,5 w 1988, co widoczne jest na rysunku nr 3.

Rysunek 3. Poziom wzrostu inflacji w USA w latach 1930–2014 (w %)

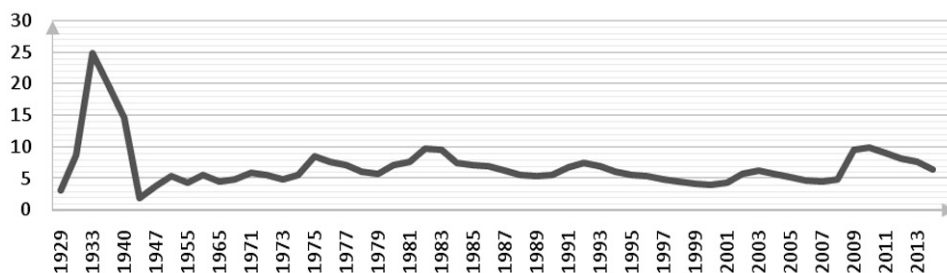
Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.bls.gov>

¹¹ J. Heideking, *Prezydenci Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej*, Wydawnictwo Astrum, Wrocław 1996, s. 477–478.

¹² Tamże, s. 486.

Również w tym samym czasie poziom bezrobocia spadł z 7 do 5,4% (rysunek nr 4). Utworzonych zostało 18 mln nowych miejsc pracy, choć niestety nie były to pozycje najlepiej płatne. Ponadto nawoływania prezydenta do większego oszczędzania przez zwykłych obywateli, tak aby uzyskać pieniądze na inwestycje, spowodowały, że większym zainteresowaniem cieszyły się inwestycje na giełdach papierów wartościowych i na rynkach akcji widoczna była hossa¹³.

Rysunek 4. Poziom bezrobocia w USA w latach 1929–2014 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.census.gov/>

5. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Na podstawie zgromadzonych danych, oraz przeprowadzonej analizy można wysunąć następujące wnioski:

- podstawową formą pobudzania gospodarki w polityce F. D. Roosevelta były wydatki rządu federalnego, które pozwoliły ograniczyć bezrobocie z 25% do 4% w trakcie jego prezydentury i tym samym osiągnąć poziom pełnego zatrudnienia,
- pobudzenie popytu, oprócz spadku bezrobocia, doprowadziło do gwałtownego podniesienia stopy życiowej i zamożności obywateli, udało się również zwalczyć niekorzystną dla gospodarki deflację,
- poprzez stosowanie rozbudowanego systemu socjalnego, mającego na celu wspierać mniej zamożne warstwy społeczeństwa, i jednocześnie wyższe opodatkowanie najbogatszych obywateli, walczono z nierównościami ekonomicznymi,
- szeroki zakres wydatków rządowych dorowadził do niespotykanego do tej pory poziomu zadłużenia państwa, 120% PKB,
- udało się podnieść bardzo wysoko poziom wzrostu PKB, do prawie 20%, jednak tylko na okres kilku lat, gwałtowny jego spadek związany był z obniżeniem wydatków na cele militarne,
- polityka gospodarcza Reagana pozwoliła na obniżenie poziomu inflacji z ponad 10% do niecałych 5%,

¹³ Tamże, s. 488–490.

- istotnie zredukowany system socjalny pozwolił na ograniczenie wydatków budżetowych, lecz jednocześnie przyczynił się do zwiększenia podziałów społecznych,
- poprzez tworzenie dogodnych warunków dla przedsiębiorców, udało się zmniejszyć bezrobocie z około 8% do niewiele ponad 5%,
- w trakcie trwania kadencji Reagana udało się utrzymać poziom wzrostu PKB na bardziej stabilnym pułapie niż podczas polityki Roosevelta.

Porównanie polityki keynesizmu i reaganomiki w USA	
KEYNESIZM	REAGANOMIKA
ZALETY	
<ul style="list-style-type: none"> ■ ograniczenie bezrobocia ■ wzrost PKB ■ zwalczanie deflacji ■ wzrost stopy życiowej obywateli ■ zmniejszenie nierówności społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> ■ obniżenie inflacji ■ utrzymanie niskiego poziomu bezrobocia ■ niższy poziom zadłużenia państwa ■ PKB na stabilnym poziomie
WADY	
<ul style="list-style-type: none"> ■ wzrost inflacji ■ wzrost zadłużenia państwa 	<ul style="list-style-type: none"> ■ zwiększenie nierówności społecznych ■ obniżenie stopy życiowej obywateli

Po przeanalizowaniu doktryn ekonomicznych wskazanych w niniejszym artykule, śmiem stwierdzić, że większy poziom stabilizacji ekonomicznej i równowagi społecznej widoczny jest w tych okresach, w których państwo ingerowało w kwestie gospodarcze. Oczywiście również i doktryna interwencjonizmu państwowego ma swoje słabe strony i w pewnych sytuacjach może zaszkodzić procesom gospodarczym i utrudnić funkcjonowanie jej graczom na arenie szeroko rozumianego rynku. Historia lubi się jednak powtarzać, a my, jej nierozzerwalne elementy, nie zawsze potrafimy wyciągnąć właściwe wnioski i wykorzystać nabyte już doświadczenie. Kryzys finansowy, jaki pojawił się w 2008 roku, był na wielu płaszczyznach podobny do tego z lat 30-tych XX wieku, a jednak nie udało się go uniknąć. Nie udało się powstrzymać chciwości i zachłanności inwestorów oczekujących szybkiego i dużego zysku kosztem reszty grup społecznych. Tak jak w Wielkim Kryzysie, ratunku i pomocy szukano w instytucjach centralnych. Uważam, że w XXI wieku, gdzie do czynienia mamy z globalnym rynkiem finansowym, nowoczesnymi narzędziami teleinformatycznymi i dużym rozmyciem odpowiedzialności – anonimowością inwestycyjną, wolny rynek bez instytucjonalnych rozwiązań regulacyjnych będzie cechował się jeszcze większymi i bardziej bolesnymi zawirowaniami.

BIBLIOGRAFIA

- Bartnicki A., *Historia Stanów Zjednoczonych Ameryki*, Tom 4, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.
- Bureau of Economic Analysis https://www.bea.gov/iTable/index_nipa.cfm [25.05.2015].
- Bureau of Economic Analysis <https://www.bea.gov/national/index.htm#gdp> [25.05.2015].

- Bureau of Labor Statistics <http://www.bls.gov/bls/inflation.htm> [25.05.2015].
- Bureau of Labor Statistics <http://www.bls.gov/cpi/tables.htm> [28.05.2015].
- Heideking J., *Prezydenci Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej*, Wydawnictwo Astrum, Wrocław 1996.
- Keynes J. M., *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*, Warszawa 1985.
- Landreth H., *Historia myśli ekonomicznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Stankiewicz W., *Historia myśli ekonomicznej*, PWE, Warszawa 2000.
- United States Census Bureau <http://www.census.gov/compendia/statab/2010/ranks/rank25.html> [02.06.2015].
- White House Office of Management and Budget <https://www.whitehouse.gov/omb/budget/Historicals/> [08.06.2015].
- Winiarski B., *Polityka gospodarcza*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.

THE INFLUENCE OF ECONOMIC THOUGHT ON THE ECONOMY OF THE UNITED STATES

Summary: The present article depicts the influence of economic thoughts on the economic policy of the USA, as well as the profits and side effects which appear after their application. First, the focus was put on the theoretical representation of two economic schools: Keynesian theory and monetarism which was a crucial element of Reaganomics. Next, the economic decisions made by the government were presented. The types of tools by means of which economic theories were implemented were also discussed. Moreover, the way in which the decisions transferred into the condition of economy and society was shown. It was also presented how interventionism helped to reduce unemployment and raise living standards. The increase of the national debt was, nonetheless, a side effect of this policy. Finally, the effects of applied Reaganomics, namely the decline in inflation and the exacerbation of social inequalities were demonstrated.

Key words: economic thought, economic policy, Keynesian theory, Reaganomics, economic growth, liberalism, interventionism.

*Mgr Wojciech Kolasa, doktorant na Wydziale Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie
wojciech.jakub.kolasa@gmail.com*